20
Ecofin-Raad

Aan de orde is het **VAO Ecofin-Raad (AO d.d. 20/1)**.

De **voorzitter**:
Ik heet de minister van Financiën van harte welkom. Ik weet dat hij honger heeft — pardon, trek — dus wij gaan snel beginnen.

☐

De heer **Harbers** (VVD):
Voorzitter. Ik kan de minister de dagschotel aanraden.

Wij hebben zojuist een AO gehad. Ik zal dus niet te veel tijd verdoen met wat wij daar al gewisseld hebben. Ik heb aandacht gevraagd voor het risico dat wij via een mogelijke QE, een monetaire verruiming, weer risico's binnenkrijgen via de achterdeur van Frankfurt. Onze centralebankpresident heeft in een interview al een loepzuiver onderscheid gemaakt tussen zuiver monetair beleid en financiering van lidstaten, die aan de politiek is. Vooruitlopend op een besluit van de ECB en met inachtneming van het feit dat wij ons niet met monetair beleid bemoeien, maar wel iets mogen vinden van de consequenties die dit voor de begroting heeft, dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de Europese Centrale Bank naar verwachting op 22 januari aanstaande besluit tot een vorm van programma van kwantitatieve verruiming;

overwegende dat zo'n programma, afhankelijk van de vormgeving, zou kunnen leiden tot een vergroting van de risicoverevening tussen eurolidstaten;

spreekt uit dat een besluit tot kwantitatieve verruiming niet mag leiden tot vergrote risicoverevening en herverdeling van financiële risico's tussen eurolidstaten,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Harbers. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 1221 (21501-07).

De heer **Koolmees** (D66):
Zoals ik net in het AO al gezegd heb, ben ik het eens met het principe dat de politiek en niet de monetaire autoriteit over herverdelen gaat, maar ik heb een paar verduidelijkende vragen. Ik vraag mij namelijk af of het in de praktijk zo werkt. Uiteindelijk vormen de nationale centrale banken gezamenlijk het eurosysteem. Als er een kwantitatieve verruiming plaatsvindt, is dat in het kader van het hele eurogebied. Als er iets fout gaat met een lidstaat, bijvoorbeeld als een lidstaat moet defaulten, wordt dit herverdeeld over de kapitaalsleutel van de ECB. Ik ben het dus eens met het principe, maar ik zie niet hoe dit in de praktische uitwerking tot een harde scheidslijn kan leiden, omdat er altijd sprake is van risicoverdeling over de eurozone. Kijk bijvoorbeeld maar naar de TARGET2-balans.

De heer **Harbers** (VVD):
Dat laatste is op zichzelf waar, maar de afgelopen dagen is in de pers ook een mogelijk compromis naar buiten gekomen. Onze centralebankpresident zegt dat dit compromis aan dat soort uitgangspunten voldoet, namelijk opkoop door nationale centrale banken van eigen nationaal papier. Ik denk dat dit tot twee dingen leidt, allereerst tot meer prudentie in de opkoop daarvan. Natuurlijk heeft de heer Koolmees gelijk: als de hele zaak in een land huiselijk gezegd instort, kijk je naar de rest van de eurozone. Maar dan komt het op de plek waar het hoort, in de vorm van een steunaanvraag bij het ESM, bij het noodfonds. Daar gaat de politiek over. Dan kun je ook voorwaarden stellen en condities bepalen. Dat kan niet via de impliciete route dat Frankfurt de achtervang is.

De heer **Koolmees** (D66):
Ik wil het helemaal scherp krijgen. Als ik de heer Harbers goed begrijp, wil hij zich niet in monetaire aangelegenheden mengen. Dat doet de onafhankelijke ECB en daar zegt hij niks over. Mocht er echter iets verschrikkelijks gebeuren, dan moet de politiek besluiten hoe dat wordt herverdeeld en opgevangen.

De heer **Harbers** (VVD):
Daarvoor hebben wij dat noodfonds ontwikkeld. Daarin kun je ook condities stellen.

De heer **Tony van Dijck** (PVV):
Is de VVD nou voor kwantitatieve verruiming of niet? De heer Harbers trekt nu een grens tussen nationaal en ECB-niveau, maar de hele ECB is één grote vereveningsoperatie tussen landen; TARGET2 is net al genoemd. Of het nu de nationale bank of de ECB is maakt op zich niet uit, want uiteindelijk wordt het toch door het collectief betaald.

De heer **Harbers** (VVD):
Boven op de reguliere risico's zoals het TARGET2-systeem, dat een paar jaar geleden heel hoog was maar nu gelukkig naar beneden is gegaan, wil ik geen nieuwe risico's met als enig doel een monetaire verruiming. De heer Van Dijk heeft gelijk. Ik sta aan de kant van de mensen die kritisch zijn over de vraag of dit überhaupt de oplossing is van de problemen die we in Europa hebben, maar ik respecteer het feit dat we dat monetaire beleidsinstrument in handen van de ECB hebben gegeven. Daar heb ik dus geen oordeel over. Ik heb wel iets te melden als de gevolgen daarvan op het bordje van overheden komen in de vorm van risico's voor de begrotingen. Vandaar dat ik dat markeer in de motie.

De heer **Tony van Dijck** (PVV):
Volgens mij heeft de Nederlandsche Bank helemaal niet de bevoegdheid meer om staatsobligaties tweedehands op te kopen. Die bevoegdheid is al lang vergeven aan de ECB. Ook al zou de Nederlandsche Bank het willen, het is hoogstens een uitvoeringsinstantie voor de ECB: koop jij maar, dan mag jij het in beheer houden. De bevoegdheid van de Nederlandsche Bank om staatsobligaties op te mogen kopen, is al lang overboord.

De heer **Harbers** (VVD):
Ik heb in het artikel in Der Spiegel een mogelijk compromis gelezen waarin in de spelregels wordt vastgelegd dat de nationale centrale banken dit voor hun eigen nationale lidstaat kunnen doen. Met andere woorden, een programma kan op buitengewoon veel verschillende manieren worden vormgegeven. Ik wil iets zeggen over welke vormgeving ik wel kan appreciëren, gegeven het feit dat de Europese Centrale Bank over het monetaire beleid gaat, en welke vormgeving ik te grote risico's voor de nationale begroting vind hebben.

Afrondend, wat mij betreft markeren we het verschil heel duidelijk. Monetair beleid hoort bij de ECB, en begrotingsbeleid en begrotingsconsequenties zijn wat mij betreft aan de politiek. Vandaar de zojuist door mij ingediende motie.

De heer **Nijboer** (PvdA):
Voorzitter. Nederland kent een lange traditie van onafhankelijke centrale banken en dat heeft ons veel goeds gebracht, bijvoorbeeld stabiele inflatie. Dat is voor de PvdA van belang omdat het een stabiele economie met zich meebrengt, een basis voor economische groei, werkgelegenheid en een lage werkloosheid. Die relatie is heel duidelijk internationaal aangegeven. Wanneer politici zich gaan bemoeien met besluiten van monetaire instituten, gaat het doorgaans mis. De PvdA-fractie is daar dan ook tegenstander van. Ik ben het analytisch eens: politici gaan over het begrotingsbeleid en centrale bankiers gaan over monetair beleid. Toch wordt er een voorschot gepleegd op welke besluitvorming donderdag door de onafhankelijke Europese Centrale Bank zou moeten worden gedaan en wat wenselijk zou zijn. Dat vind ik echt ongewenst. Ik vind het onverstandig dat politici zich daarmee inlaten. Dat betekent dan ook dat de PvdA-fractie moties van een dergelijke strekking niet zal steunen.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie):
Voorzitter. Ik heb drie moties.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de Europese Centrale Bank deze week zeer waarschijnlijk zal besluiten over een opkoopprogramma voor staatsobligaties ("quantitative easing");

overwegende dat een dergelijke operatie leidt tot een herverdeling van financiële risico's tussen lidstaten;

overwegende dat een dergelijke risicoverevening landen ontmoedigt om hun begroting op orde te brengen en hervormingen door te voeren;

spreekt uit dat een opkoopprogramma voor staatsobligaties binnen de eurozone onwenselijk is,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Schouten en Omtzigt. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 1222 (21501-07).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de Griekse partij Syriza heeft aangegeven bij winst van de parlementsverkiezingen opnieuw te willen onderhandelen over de voorwaarden van het lopende Griekse leningenprogramma;

overwegende dat heronderhandelingen over een lopend leningenprogramma een precedent kunnen scheppen voor andere landen;

van mening dat hiermee de betrouwbaarheid van afspraken in de eurozone op het spel komt te staan;

verzoekt de regering, niet in te stemmen met heronderhandelingen over het lopende Griekse leningenprogramma,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Schouten. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 1223 (21501-07).

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie):
De derde motie ligt iets in het verlengde van de motie die ik net heb ingediend.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat na de Griekse verkiezingen op 25 januari 2015 mogelijk een heronderhandeling over het Griekse leningenprogramma aan de orde komt;

van mening dat heronderhandeling over de voorwaarden van het Griekse leningenprogramma de geloofwaardigheid van de eurozone ondermijnt;

verzoekt de regering, indien de Griekse regering wil heronderhandelen over het leningenprogramma, in te zetten op een uittreding van Griekenland uit de eurozone in combinatie met een gedeeltelijke schuldkwijtschelding,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Schouten. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 1224 (21501-07).

☐

De heer **Tony van Dijck** (PVV):
Voorzitter. Ook ik heb drie moties. Ik zal het dus kort houden, gelet op de twee minuten spreektijd.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat EU-lidstaten volledig zelfbeschikkingsrecht hebben en moeten houden over de inrichting van hun belastingstelsel;

verzoekt de regering, niet in te stemmen met een Europese geharmoniseerde grondslag voor de heffing van de winstbelasting (Vpb),

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Tony van Dijck. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 1225 (21501-07).

De heer **Tony van Dijck** (PVV):
Dan dien ik nu mijn tweede motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de ECB mogelijk monetaire verruiming (QE) wil inzetten om de inflatie in de eurozone aan te jagen;

overwegende dat dit middel door velen als ineffectief wordt gezien en de economie niet zal aanjagen;

spreekt uit dat monetaire geldverruiming onwenselijk is,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Tony van Dijck. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 1226 (21501-07).

De heer **Tony van Dijck** (PVV):
Voorzitter. Ten slotte dien ik een motie in, zoals u van mij gewend bent, over Griekenland.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat er wederom gesproken wordt over de mogelijkheid om de schuld van Griekenland verder te verlichten;

spreekt uit dat het onwenselijk is dat er nog extra geld naar Griekenland vloeit;

verzoekt de regering, niet in te stemmen met welke vorm van schuldverlichting dan ook en/of additionele kredietverlening aan Griekenland,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Tony van Dijck. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 1227 (21501-07).

☐

De heer **Merkies** (SP):
Voorzitter. Het afgelopen kwartiertje was productief; iedereen heeft dat kwartiertje gebruikt om moties te maken. We hebben een belangrijk debat gevoerd, onder andere over Griekenland en de ECB. Ik hoop wel dat op een gegeven moment een fundamenteel debat over de ECB kan worden gevoerd. Dat moeten we hier gewoon doen in de Kamer, al was het maar om de kaders te schetsen. Ik denk dat wij als politici wel degelijk wat kunnen en moeten zeggen over het monetair beleid. Wij kunnen niet achterover leunen, afwachten wat de ECB zegt en achteraf zeggen: dat vond ik overigens ook.

Ik ben ook blij dat de heer Harbers, die voorheen fel tegen monetaire financiering was, tegenwoordig nadenkt over de wijze waarop die monetaire financiering vorm moet krijgen. Dat is in ieder geval winst. Ik dien hierover een motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de ECB mogelijk een opkoopprogramma lanceert;

spreekt uit dat een opkoopprogramma van de ECB zodanig moet worden vormgegeven, dat het ten gunste komt van de reële economie en niet leidt tot nieuwe bubbels op de financiële markten,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Merkies. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 1228 (21501-07).

De heer **Nijboer** (PvdA):
Ik dacht tijdens het algemeen overleg steeds: wat vindt de SP nu precies? De PvdA en de SP zijn het oneens over de rol van politici in het monetair beleid. Dat is wel helder. Wat de SP nu precies vindt van het monetair beleid wordt mij echter met de dag minder helder. Ik herinner me nog een interview met de heer Roemer, drie pagina's groot in Het Financieele Dagblad. Daarin zei hij dat de geldpersen aanzetten de oplossing van de crisis is. Nu proef ik daarentegen veel weerzin bij de heer Merkies over de discussies die nu gaande zijn. Hoe verhouden die twee zich tot elkaar?

De heer **Merkies** (SP):
Wij verschillen inderdaad van mening over hoe we omgaan met de ECB. Dat gaat inderdaad ook over de vraag wie er aan de knoppen moet zitten. De heer Nijboer wil liever dat de ex-bankiers bij de ECB aan de knoppen zitten. Wat mij betreft hebben wij daar als politici wel degelijk wat over te zeggen. Ik ben blij dat de heer Nijboer deze vraag stelt, want dan kan ik nog eens duidelijk maken waar het mij om gaat. Zoals het nu is vormgegeven, komt het geld vooral terecht in de financiële markten. Veel economen geven ook aan dat deflatie op deze manier niet wordt aangepakt. Je zult het dus op een andere manier moeten vormgeven. Ik heb één voorstel gedaan, namelijk door het op de primaire markt te kopen in plaats van op de secundaire markt. Dan geef je werkelijk een impuls. Anders geef je vooral een impuls aan banken die obligaties hebben en die meer waard zien worden.

De heer **Nijboer** (PvdA):
Ik dank de heer Merkies voor het op zichzelf verhelderende antwoord. Het illustreert wel waarom het zo goed is dat politici zich niet met monetair beleid bemoeien. Mijnheer Harbers vond namelijk het een en mijnheer Merkies het ander. De Grieken vinden ook nog wat en de Cyprioten ook. Tegelijkertijd moet er prijsstabiliteit in de eurozone zijn voor een goed werkende economie en in verband met de werkloosheid. Ik dank de heer Merkies voor deze illustratie. Ik denk dat het zeer ongewenst is als politici dat beleid zouden voeren.

De **voorzitter**:
Mijnheer Merkies, wilt u hier nog op reageren?

De heer **Merkies** (SP):
Politici hebben overal verschillende meningen over. Maar het is natuurlijk gek als je over dit specifieke onderwerp, dat zo'n enorme impact heeft op Europa en onze economie, niet met z'n allen wilt spreken, al is het alleen maar omdat we steeds een nieuwe situatie hebben. We hebben eens die kaders geschetst voor de ECB, maar de vraag is in hoeverre die nu nog actueel zijn. Want die kaders hebben we een hele tijd geleden geschetst, toen we nog niet konden overzien wat er nu gebeurt. Alleen al om die reden moeten we er als politici over praten.

De heer **Tony van Dijck** (PVV):
De heer Merkies gaf het voorbeeld om het op te kopen op de primaire markt. Dat mag niet. Dat is staatssteun en echt tegen het statuut. Sommige economen stellen "helicopter money" voor: geef alle burgers van Europa €500 of €1.000, laat ze het lekker uitgeven in de winkel. Dan komt het wel echt in de reële economie. Is de heer Merkies daar wel voorstander van?

De heer **Merkies** (SP):
Precies daarom heb ik het algemeen gesteld. Het gaat om het basisprincipe dat je het in de reële economie wilt laten komen. Nu krijg je namelijk een inflatie van vermogenstitels, van obligaties, van aandelen et cetera, terwijl je juist die deflatie aan wilt pakken. Dat gebeurt niet. "Helicopter money" zou je ook kunnen vertalen naar: we geven iedereen €500. Ik vind echter nog altijd dat het aan die landen zelf is hoe zij die bestedingsimpuls geven.

De heer **Tony van Dijck** (PVV):
Dat is natuurlijk aan de landen zelf, maar opkopen op de primaire markt is echt staatssteun. Dat is bail-out en dat mag dus echt niet. Is het niet des te meer reden om eigen monetair beleid te voeren en dat niet over te laten aan Frankfurt?

De heer **Merkies** (SP):
Dat is weer de vraag of we van de euro af moeten. Daar hebben we vele debatten over gevoerd. De heer Van Dijck weet dat we nooit een voorstander geweest zijn van de euro. Nu we die eenmaal hebben, is de stekker er vanuit Nederland uit trekken, zoals de heer Van Dijck wil, niet zo makkelijk. Dat is het probleem. Als je nu obligaties op de secundaire markt gaat kopen, koop je ze dus van banken die dat geld vervolgens weer zouden moeten uitgeven, bijvoorbeeld door opnieuw Italiaanse obligaties te kopen. Die hebben dan ook nog een marge. Waarom zou je dat dan niet direct doen in plaats van die banken een tussenschakel te laten vormen, die dan ook nog eens een marge moeten oppikken?

☐

De heer **Omtzigt** (CDA):
Voorzitter. Dank aan de staatssecretaris van Financiën voor de heldere antwoorden, acterend minister, en de minister van Financiën, voorzitter van de eurogroep. Wij hebben een paar heldere toezeggingen gekregen, onder andere over het informatieprotocol dat geldt wanneer artikel 4 lid 4 van het ESM-verdrag gebruikt wordt, waarvan wij beiden

hopen dat dat niet gebeurt. Dat is namelijk een noodsituatie, maar het is goed om daar van tevoren over na te denken en niet achteraf.

De minister heeft ook toegezegd dat hij met een notitie komt over wat er mag onder het verdrag en wat niet. Het Europees verdrag voorziet namelijk in een bail-out clause. Ik denk dat wij een klein verschil van mening hebben over hoeveel er in de notitie moet. Daarom dien ik deze motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de Europese Centrale Bank (ECB) deze week zeer waarschijnlijk zal besluiten over een opkoopprogramma voor staatsobligaties ("quantitative easing");

overwegende dat het Duitse constitutioneel hof in Karlsruhe vorig jaar heeft gesteld dat een opkoopprogramma verdergaat dan Europese verdragen toestaan;

overwegende dat de advocaat-generaal van het Europese Hof van Justitie de uitspraak van het Duitse hof vorige week betwistte en er dus onduidelijkheid is of en wanneer OMT en QE toegestaan zijn;

verzoekt de regering, juridisch te onderzoeken of een opkoopprogramma van de ECB, in welke vorm dan ook, in overeenstemming is met de Europese verdragen en verzoekt de regering deze analyse binnen een maand aan de Kamer voor te leggen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Omtzigt en Schouten. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 1229 (21501-07).

De heer **Omtzigt** (CDA):
Wij gaan als politici niet meer over bepaalde concrete zaken. Vroeger kon dat trouwens wel bij de DNB. Toen was er een aanwijzingsbevoegdheid van de minister van Financiën. Die is er niet meer, maar wij gaan wel over de grenzen van de verdragen die wij getekend hebben. De uitleg van de bail-outclausule is in de ogen van de CDA-fractie een politiek besluit over waar die grens ligt. Daarom vind ik dat wij daar van tevoren over moeten spreken en niet achteraf.

☐

Minister **Dijsselbloem**:
Voorzitter. Ik heb nog niet alle moties maar die komen dan wel successievelijk mijn kant op.

Er zijn moties ingediend over een mogelijk aanstaand besluit van de Europese Centrale Bank. De verleiding om daar iets van te vinden is buitengewoon groot, maar daar geef ik niet aan toe. Ik zal mij zelfs onthouden van een oordeel of een advies aan de Kamer. Het betreft de moties op de stukken nrs. 1221, 1222, 1226 en 1228. Hoewel alle vier deze moties niets vragen aan de regering — dat is een praktisch argument om er verder ook niets van te hoeven vinden — heb ik ook een principieel argument. Ik vind het namelijk buitengewoon ongewenst dat politici direct of indirect aanwijzingen geven over of invloed proberen uit te oefenen op onafhankelijke beslissingen van een onafhankelijke centrale bank. Ons past dan grote terughoudendheid. Debatten over het juridisch kader, verdragen en statuten zijn allemaal zeer legitiem. Daar gaan wij over. Daarom heb ik ook op verzoek van de heer Omtzigt aangegeven dat ik daarover een brief kan sturen, inclusief het meest recente advies van de advocaat-generaal van het Europese Hof. Maar ik kom nu meteen op zijn motie op stuk nr. 1229, omdat die ook over monetair beleid gaat: ik ga niet onderzoeken of een opkoopprogramma in welke vorm dan ook zou kunnen. Die motie ontraad ik dan ook. Dat ga ik dus echt niet doen. Dat gaat de regering niet doen. Dan zouden wij allerlei vormen van opkoopprogramma's moeten gaan definiëren en de voorwaarden en de omstandigheden waaronder die wel of niet toelaatbaar zouden zijn. Dan moeten wij als het ware prejudicieel daarover gaan zeggen: wij schatten in dat dat wel of niet mag. Dat gaan we niet doen. Daarmee zouden we op het terrein komen van de Centrale Bank c.q. het Europese Hof van Justitie. De motie op stuk nr. 1229 ontraad ik daarom sterk.

Dan kom ik bij de overige moties. Mevrouw Schouten verzoekt in de motie op stuk nr. 1223 de regering niet in te stemmen met heronderhandelingen over het lopende Griekse leningenprogramma. Deze motie heeft als makke dat zij preludeert op een mogelijke winst bij verkiezingen. Ik vind dat we ons moeten onthouden van beïnvloeding van die verkiezingen. Het woord is nu aan de Griekse kiezers. Daarna zullen wij daar uiteraard opnieuw mee samenwerken, wie de nieuwe Griekse regering ook vormt. Een onderdeel van die samenwerking is dat we met hen praten over het programma, de programmavoorwaarden en ook de voorwaarden voor een verdere afronding. Dat deden we ook met de zittende regering en dat hebben we ook gedaan met de regeringen in Portugal, Ierland et cetera. Ik kan deze motie dus echt niet uitvoeren.

De **voorzitter**:
Betekent dat dat u haar ontraadt?

Minister **Dijsselbloem**:
Ik ontraad de motie op stuk nr. 1223.

De motie op stuk nr. 1224 is idem dito.

De **voorzitter**:
Mevrouw Schouten heeft een vraag naar aanleiding van uw appreciatie van de motie op stuk nr. 1223.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie):
Net zo goed als dat deze motie misschien een signaal is naar de Griekse kiezers, al denk ik niet dat ze mijn moties lezen, is de uitspraak van deze minister dat het openligt een politieke uitspraak naar die kiezers. Dat weegt denk ik wel wat zwaarder. Onderkent de minister dat?

Minister **Dijsselbloem**:
Nee, het openliggen heb ik ook zeker niet zo genoemd. Het ligt ook niet open. Daar hebben we het juist in het AO over gehad. Deze motie sluit iets uit. Mevrouw Schouten noemt dat het "heronderhandelen over het programma". De praktijk is dat wij met die regering voortdurend in gesprek zijn over hoe het programma wordt geïmplementeerd. Die wetsvoorstellen schrijven wij niet in Brussel of in de eurogroep. Dat moet een land zelf doen. Maar we zijn voortdurend in gesprek over de vraag of het adequaat is en of het in hoofdlijnen past bij de afspraken zoals die in het memorandum of understanding zijn opgenomen. Ik heb het dus ook niet over heronderhandelen gehad, maar mevrouw Schouten noemt dat heronderhandelen. Misschien is er na de verkiezingen wel dezelfde regering — wie zal het zeggen — maar dat type gesprek gaan wij ook met de nieuwe regering voortzetten. Dat is onvermijdelijk. Ik kan die motie dus in geen enkele omstandigheid uitvoeren of toezeggen.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie):
Het gaat hier over twee verschillende aspecten. De minister heeft het over de uitvoering van het memorandum of understanding. Dat is eigenlijk het pakket met voorwaarden dat aan het leningenprogramma is gebonden. Er zijn partijen in Griekenland die juist daarover willen gaan heronderhandelen. Het zijn niet mijn woorden, maar de woorden van de leiders van sommige politieke partijen in Griekenland, waarvan er eentje het buitengewoon goed doet in de peilingen. Daar gaat het over. Het gaat over de kern van de voorwaarden die aan het leningenprogramma zijn verbonden. Ik wil dat die nu niet weer ter discussie komen te staan, wanneer er nieuwe verkiezingen zijn geweest en als dat daar is uitgesproken. Dit zijn de voorwaarden geweest waaronder we de lening hebben verstrekt. Staat de minister nog steeds achter die voorwaarden?

Minister **Dijsselbloem**:
Ik ga er niet in mee. Het is allemaal zeer speculatief, vooruitlopend op een mogelijke uitslag en de consequenties die deze mogelijke uitslag zal hebben. Het enige dat ik weet, is dat wij vanuit de Eurogroep klaar staan om verder te spreken met welke nieuwe regering dan ook, als het al een nieuwe regering is, over het leningenprogramma om tot een succesvolle afronding te komen. U kunt van mij aannemen dat wij het doel van het programma, namelijk het op orde brengen en versterken van de Griekse economie, van overheidsinstellingen en -systemen et cetera, geen moment uit het oog zullen verliezen.

De **voorzitter**:
Gaat u verder met de motie op stuk nr. 1224.

Minister **Dijsselbloem**:
Bij de motie op stuk nr. 1224 geef ik hetzelfde advies. Deze motie preludeert op een mogelijke uitslag en bepaalt wat er dan al of niet mag gebeuren. In de motie wordt de regering verzocht om in te zetten op de uittreding van Griekenland. Dat zal ik zeker niet doen. Ik ontraad de motie.

De motie-Van Dijck op stuk nr. 1225 gaat over het belastingbeleid in Europa. Daarin wordt de regering verzocht om niet in te stemmen met een Europese geharmoniseerde grondslag voor de heffing van winstbelasting. De motie is wat algemeen gesteld. Ik vind de motie prematuur. Er ligt nog geen voorstel om er iets van te vinden. Meer dan een opinieartikel hebben wij nog niet gezien. Daarin zitten interessante elementen, zo heeft de staatssecretaris in het algemeen overleg gezegd. Harmonisatie op onderdelen van grondslagen kan zinvol zijn. Ik ontraad de motie.

In de motie-Van Dijck op stuk nr. 1227 wordt de regering verzocht om niet in te stemmen met welke vorm van schuldverlening dan ook en/of additionele kredietverlening aan Griekenland. Onze inzet is dat op basis van het huidige programma de schuldhoudbaarheid is verzekerd, ook op de langere termijn. Dat vergt natuurlijk wel dat Griekenland het pad van hervorming en consolidatie vasthoudt. Wij hebben gezegd dat, als de schuldhoudbaarheid niet op orde komt maar Griekenland zich wel aan alle afspraken heeft gehouden, wij bereid zijn om naar verdere schuldverlening te kijken, geclausuleerd et cetera. Ik ga op dit moment niet terugkomen op die afspraak. Ik ontraad de motie.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**:
Voor de zekerheid herhaal ik dat regering heeft besloten geen appreciatie te geven aan de moties op de stukken nrs. 1221, 1222, 1226 en 1228. De minister heeft dat vrij uitgebreid gemotiveerd. De stemming over de ingediende moties vindt morgen plaats bij aanvang van de middagvergadering.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.